

ગ્રીન ઇનસાઇટ્સ

ન્યુઝલેટર ઓન "એન્વાયરમેન્ટ લિટરસી - ઇકો-લેબલીંગ એન્ડ ઇકો-ફ્રેન્ડલી પ્રોડક્ટ્સ"

વોલ્યુમ ૧૭ નંબર ૪, જાન્યુઆરી-માર્ચ ૨૦૨૩

પર્યાવરણલક્ષી જીવનશૈલી

સ્પોન્સર્ડ બાય

મિનિસ્ટ્રી ઓફ એન્વાયરમેન્ટ, ફોરેસ્ટ એન્ડ ક્લાઇમેટ ચેન્જ, ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા
એન્વાયર્મેન્ટલ ઇન્ફોર્મેશન, અવેરનેસ, કેપેસિટી બિલ્ડિંગ એન્ડ લાઇવ્લીહૂડ પ્રોગ્રામ (EIACP) રસોર્સ પાર્ટનર
ઓન એન્વાયરમેન્ટ લિટરસી - ઇકો-લેબલીંગ એન્ડ ઇકો-ફ્રેન્ડલી પ્રોડક્ટ્સ

અનુક્રમણિકા

પ્રસ્તાવના

LiFE યોજના

ભારતમાં પર્યાવરણલક્ષી પરંપરાગત રીતો

વ્યક્તિગત પર્યાવરણલક્ષી કામગીરીઓ

ઇવેન્ટ્સ (ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર ૨૦૨૨)

૨

૩

૫

૭

૧૦

શ્રી પ્રફુલ અમીન
સીઇઆરસી, ચેરમેન
ઉદય માવાણી
ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર

સંપાદકીય ટીમ

અનિંદિતા મહેતા
EIACP પ્રોજેક્ટ કોઓર્ડિનેટર

દિવ્યા નમ્બુથિરી
પ્રોગ્રામ ઓફિસર

અપેક્ષા શર્મા
ઇન્ફોર્મેશન ઓફિસર

મયુરી ટાંક
આઇ. ટી. ઓફિસર

IZGARA
DESIGN
ડિઝાઇન અને ગ્રાફિક્સ

પ્રસ્તાવના

માનવજાત અસ્તિત્વ તથા સુખ-સમૃદ્ધિ માટે સંપૂર્ણપણે પૃથ્વી ગ્રહ પર નિર્ભર છે. પૃથ્વી ખાદ્ય પદાર્થોથી લઈને પાણી સુધી તમામ પ્રકારનો સ્ત્રોતોનું નિશ્ચિત માત્રામાં ઉત્પાદન કરી શકે છે તથા માનવજાત અને પૃથ્વીને સ્વસ્થ રાખવા ગ્રીનહાઉસ વાયુનું અમુક હદ સુધી ઉત્સર્જન સહન કરી શકે છે. પર્યાવરણની ગુણવત્તામાં ઘટાડો અને આબોહવામાં પરિવર્તનથી દુનિયાભરની પારિસ્થિતિક વ્યવસ્થાઓ અને વસતી પર અસર થઈ છે. પર્યાવરણની ગુણવત્તામાં ઘટાડાનું મુખ્ય કારણ સંસાધનોની સતત વધતી જતી માગને પૂર્ણ કરવા ચીજવસ્તુઓનું અવિરત ઉત્પાદન છે. છેવટે દુનિયા અને પ્રકૃતિ વર્તમાન અને અંદાજિત વપરાશના દરના ગંભીર પરિણામોનો સામનો કરી રહી છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રના જણાવ્યા મુજબ, ૨°C ગરમીમાં વધારાથી દુષ્કાળને કારણે લગભગ ૩ અબજ લોકો પાણીની ગંભીર ખેંચનો સામનો કરશે એવી અપેક્ષા છે. એક અંદાજ મુજબ, જો દરેક અને તમામ ઉચિત અને તાત્કાલિક કામગીરી નહીં કરે, તો વૈશ્વિક અર્થતંત્ર વર્ષ ૨૦૫૦ સુધીમાં GDPનો ૧૮% હિસ્સો ગુમાવી શકે છે (<https://static.pib.gov.in>).

સાતત્યતા કે પર્યાવરણલક્ષી કામગીરીનો સંબંધ ઉત્પાદનો, ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓના વિકાસ સાથે છે, જેમાં ભવિષ્યની પેઢીની તેમની પોતાની જરૂરિયાતો તેમની રીતે પૂર્ણ કરવાની ક્ષમતા સાથે સમાધાન ન થાય એ રીતે આપણી વર્તમાન જરૂરિયાતો પૂર્ણ કરવાની બાબત સંકળાયેલી છે. એક વિભાવના તરીકે સરટેનેબીલિટીએ ઓળખ કરી છે કે, પર્યાવરણ નાશ થઈ શકે એવું સંસાધન છે. એટલે પર્યાવરણ અને એના સંસાધનોનો વિવેકબુદ્ધિ સાથે ઉપયોગ કરવો અને ભવિષ્યની પેઢીઓ માટે એનું રક્ષણ કરવું જરૂરી છે.

દુનિયાના ઘણા ભાગોમાં લોકો અનેક ચીજવસ્તુઓ અને સુવિધાઓ ધરાવે છે, તો અન્ય વિસ્તારોમાં અનેક લોકો મૂળભૂત જરૂરિયાતો પૂર્ણ કરવા સંઘર્ષ કરી રહ્યાં છે. હવે આપણા ભવિષ્યનો આધાર

આપણા અભિગમ પર તથા આપણી જીવનશૈલીની પસંદગી પર, ઉપભોક્તા તરીકે આપણે કેવી રીતે જીવવાનું, કામ કરવાનું અને રમવાનું પસંદ કરીએ છીએ, આપણે કેવી રીતે ઘર ચલાવીશું, આપણે શું ભોજન કરીશું, આપણે આસપાસ કેવી રીતે જઈએ છે, આપણે કેવી રીતે રાહત મેળવીશું, આપણે શું ખરીદીએ છે, અને આપણે આપણી પૃથ્વીને સ્વસ્થ કેવી રીતે રાખીશું – આ પ્રકારના પરિણામો પર છે. આપણી વર્તમાન પસંદગીઓ અને કામગીરીઓ ભવિષ્યની પેઢીઓ પર મોટા પાયે અસરો ધરાવે છે. ટકાઉ જીવન એટલે આપણી જીવનશૈલીની પસંદગીઓ આસપાસની દુનિયા પર કેવી રીતે અસર કરે છે, તે સમજવું અને દરેકને શ્રેષ્ઠ જીવન જીવવાની રીતો શોધવી. ટકાઉપણાની રીત સુનિશ્ચિત કરે છે કે, આપણે દરેક માટે સલામત અને જીવી શકાય એવા ભવિષ્ય માટે નૈતિક પસંદગીઓ કરીશું. સતત વિકાસ લક્ષ્યાંકોમાં પહેલી વાર ટકાઉ જીવન અને જીવનશૈલી જોવા મળી છે.

SDG ૪ શિક્ષણ; લક્ષ્યાંક ૪.૭ વર્ષ ૨૦૩૦ સુધી સુનિશ્ચિત કરીશું કે, તમામ અભ્યાસુઓ ટકાઉ વિકાસ અને જીવનશૈલી, માનવધિકારો, લિંગ સમાનતા, શાંતિ અને અહિંસાની સંસ્કૃતિને પ્રોત્સાહન, વૈશ્વિક નાગરિકતા અને સાંસ્કૃતિક વિવિધતાની જાણકારી અને ટકાઉ વિકાસમાં સંસ્કૃતિના પ્રદાનને સમજીને ટકાઉ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા જરૂરી જાણકારી અને કુશળતાઓ મેળવશે.

SDG ૧૨ જવાબદાર ઉપભોગ કે વપરાશ; લક્ષ્યાંક ૧૨.૮ વર્ષ ૨૦૩૦ સુધીમાં સુનિશ્ચિત કરીશું કે, દરેક જગ્યાએ લોકો પ્રકૃતિ સાથે સુસંગત જીવનશૈલીઓ અને ટકાઉ વિકાસ માટે પ્રસ્તુત માહિતી અને જાણકારી ધરાવે છે.

ગ્રીન ઇનસાઇટ્સનો આ અંક ભારત સરકારની LiFE યોજના પર, કેટલીક વ્યક્તિગત પર્યાવરણલક્ષી કામગીરીઓ તથા ટકાઉ જીવન માટે ભારતીય ઘરોમાં જોવા મળતી પરંપરાગત પર્યાવરણલક્ષી રીતો પર પ્રકાશ ફેંકે છે.

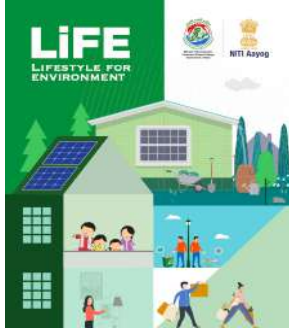
સ્ત્રોત: <https://sdgs.un.org/goals>

પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી (LiFE) યોજના

LiFE મિશન શું છે?

મિશન LiFE પર્યાવરણનું રક્ષણ અને જતન કરવા વ્યક્તિગત અને સામુદાયિક કામગીરીને પ્રેરિત કરવા ભારતના નેતૃત્વમાં શરૂ થયેલું વૈશ્વિક જનઆંદોલન છે. યુનાઇટેડ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (UNFCCC) ની કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ (COP26) નું રફમું સપ્ટેમ્બર 2021માં ગ્લાસગોમાં યોજાયું હતું, જેમાં ભારતે આબોહવામાં પરિવર્તનનો સામનો કરવા LiFE - Lifestyle for Environment (પર્યાવરણને અનુકૂળ) નો મંત્ર આપ્યો હતો. પોતાના રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત પ્રદાનો (NDCs) માં LiFEને સામેલ કરનાર ભારત પ્રથમ દેશ છે.

અભિયાનની શરૂઆત

ભારતના પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ૨૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૨ના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્રના મહાસચિવ માનનીય શ્રી એન્ટોનિયો ગુટેરેસ સાથે દ્વિપક્ષીય બેઠક કરી હતી અને ત્યારબાદ ગુજરાતના કેવડિયાના એકતા નગરમાં સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટી ખાતે LiFE અભિયાનની શરૂઆત કરી હતી. આ અભિયાનની શરૂઆતના પ્રસંગે પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું હતું કે, “LiFE અભિયાનનો મંત્ર ‘પર્યાવરણ માટે જીવનશૈલી’ છે. આ અભિયાન પૃથ્વીના રક્ષણ માટે લોકોની સહિયારી તાકાત સાથે જોડે છે અને તેમને તેનો સારી રીતે ઉપયોગ કરવાની રીતો શીખવે છે”. વધુ વિગતો આપતા તેમણે કહ્યું હતું કે મિશન

LiFE લોકતાપ્રિક રીતે આબોહવામાં પરિવર્તન સામે લડે છે, જેમાં દરેક વ્યક્તિ તેની ક્ષમતા મુજબ પ્રદાન કરી શકે છે. આ અભિયાન આપણને શક્ય તમામ કામગીરી કરવા પ્રેરિત કરે છે, જે આપણે રોજિંદા જીવનમાં પર્યાવરણનું રક્ષણ કરવા કરી શકીશું.”

LiFE અભિયાનના ઉદ્દેશો

- મિશન LiFE એના વિઝનને મૂલ્યાંકન કરી શકાય એવી અસર ઊભી કરવા ઇચ્છે છે.
- મિશન LiFE ઓછામાં ઓછા એક અબજ ભારતીયો અને અન્ય વૈશ્વિક નાગરિકોને વર્ષ ૨૦૨૨ થી ૨૦૨૭ ના ગાળામાં પર્યાવરણના સંરક્ષણ અને જતન માટે વ્યક્તિગત અને સહિયારી કામગીરી કરવા પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ સાથે બનાવવામાં આવ્યું છે.
- ભારતની અંદર ઓછામાં ઓછી ૮૦% તમામ ગ્રામીણ અને શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓ વર્ષ ૨૦૨૮ સુધી પર્યાવરણને અનુકૂળ બનાવવાનો ઉદ્દેશ ધરાવે છે.
- એનો ઉદ્દેશ પ્રકૃતિને સુસંગત અને એને નુકસાનકારક ન હોય એવી જીવનશૈલી અપનાવવા વ્યક્તિઓ અને સમુદાયોને પ્રેરિત કરવાનો છે. આ પ્રકારની જીવનશૈલી ધરાવતા લોકો ‘પ્રો પ્લેનેટ પીપલ’ કહેવાય છે.

મિશન LiFE મૂલ્યાંકન કરી શકાય એવી અસર ઊભી કરવા ઇચ્છે છે તથા ઓછામાં ઓછા એક અબજ ભારતીયો અને અન્ય વૈશ્વિક નાગરિકોને વર્ષ ૨૦૨૨-૨૮ના ગાળામાં પર્યાવરણના સંરક્ષણ અને જતન માટે વ્યક્તિગત અને સહિયારી કામગીરી કરવા પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ સાથે બનાવવામાં આવ્યું છે. ભારતની અંદર ઓછામાં ઓછી ૮૦% તમામ ગ્રામીણ અને શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓને વર્ષ ૨૦૨૮ સુધી પર્યાવરણને અનુકૂળ બનાવવાનો ઉદ્દેશ ધરાવે છે.

LiFE અભિયાનનો અભિગમ

- વ્યક્તિગત વર્તણૂક પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું
- વ્યક્તિઓ અને સમુદાયોની વર્તણૂકો અને અભિગમો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને જનઆંદોલન ઊભું કરવું

- વૈશ્વિક સ્તરે સહસર્જન કરવું

ટોચની યુનિવર્સિટીઓ, થિંક ટૅંક અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠનો દ્વારા દુનિયાના પ્રતિભાશાળી લોકો પાસેથી અનુભવજન્ય અને વિસ્તરણક્ષમ વિચારો મેળવવા

- સ્થાનિક સંસ્કૃતિઓનો ઉપયોગ

અભિયાનને આગળ વધારવા દુનિયાભરની વિવિધ સંસ્કૃતિઓના ઘરગુથ્થુ વ્યવહારોનો લાભ લેવો, સામાજિક નિયમો, માન્યતાઓ અને રોજિંદી પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવા

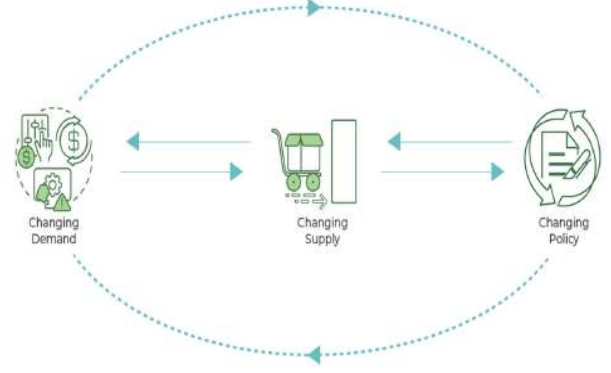
અમલીકરણ વ્યવસ્થા

LiFE નો અમલ યુદ્ધના ધોરણે, વૈજ્ઞાનિક અને અસરનું મૂલ્યાંકન કરી શકાય એવા કાર્યક્રમ તરીકે થશે. તેમાં નીચેના પગલાં લઈને આબોહવાના પરિવર્તન પર કામગીરી કરવા ભારતની કટિબદ્ધતા પ્રદર્શિત કરવામાં આવશે:

- મંત્રાલયો/ વિભાગો દ્વારા સંકલિત અને સહિયારો પ્રયાસો
- વ્યક્તિઓ, સમુદાયો અને સંસ્થાઓ માટે ૭૫ LiFE ક્રિયાઓની સંપૂર્ણ અને બિનસંપૂર્ણ યાદીનું સંકલન
- તમામ LiFE એક્શન ઇન્ડિકેટર્સના પાયાના સ્તરમાં ઉપયોગી જાણકારી મેળવવા મૂળભૂત સર્વે હાથ ધરવો, જેની સામે સફળતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકાશે
- કી પર્ફોર્મન્સ ઇન્ડિકેટર્સ (KPIs) અને LiFE ક્રિયાઓની અસરની ઓળખ કરવી
- LiFE ડેશબોર્ડની રચના

એક વૈશ્વિક કાર્યક્રમના ભાગરૂપે મિશન LiFEમાં પર્યાવરણલક્ષી કામગીરીમાં અમારા સહિયારા અભિગમમાં ત્રણ હાર્દરૂપ પરિવર્તનોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે.

- માગમાં ફેરફાર (પ્રથમ તબક્કો): દુનિયાભરમાં વ્યક્તિઓને તેમના રોજિંદા જીવનમાં સરળ છતાં અસરકારક, પર્યાવરણલક્ષી કામગીરી કરવાની ટેવ પાડવા પ્રોત્સાહન આપવું.
- પુરવઠામાં ફેરફાર (બીજો તબક્કો): મોટા પાયે વ્યક્તિગત માગમાં ફેરફાર તબક્કાવાર રીતે ઉદ્યોગો અને બજારોમાં ફેરફાર લાવશે તથા સંશોધિત માગો મુજબ પુરવઠા અને ખરીદીને વેગ મળશે એવી અપેક્ષા છે.
- નીતિમાં ફેરફાર (ત્રીજો તબક્કો): ભારત અને દુનિયાની માગ અને પુરવઠાને પ્રભાવિત કરીને મિશન LiFEનું લાંબા ગાળાનું વિઝન મોટા પાયે ઔદ્યોગિક અને સરકારી નીતિઓમાં પરિવર્તનને શરૂ કરવાનું છે, જે પર્યાવરણલક્ષી વપરાશ અને ઉત્પાદન એમ બંનેને ટેકો આપી શકે છે.

નીતિ આયોગે અભિયાનનો વિચાર કર્યો છે, તેની રૂપરેખા ઘડી છે અને પ્રાયોગિક ધોરણે શરૂ કરી છે તથા કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને જળવાયુ પરિવર્તન મંત્રાલય દ્વારા અસાતત્યપૂર્ણ અને બિનક્રમિક રીતે અમલ કરે છે. જ્યારે આગામી તબક્કો મિશન LiFE માં ક્રમાનુસર આકાર લેશે, ત્યારે તમામ તબક્કાઓ એકસાથે આગળ વધી રહ્યાં છે.

COP29 માં કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને જળવાયુમાં પરિવર્તન મંત્રી ભૂપેન્દ્ર યાદવે કહ્યું હતું કે, વપરાશની જવાબદારી પેટર્નને વેગ આપવા અને પ્રો-પ્લેનેટ-પીપલ માટે પેટીઓની જીવનશૈલીની પસંદગીઓને પ્રભાવિત કરવા યુવા પેટીમાં LiFE ની સમજણ વિકસાવવી આવશ્યક છે. તેમણે એવું પણ જણાવ્યું હતું કે, આજની યુવા પેટી મહત્વપૂર્ણ હિતધારકો પૈકીની એક છે. તેમણે ઉમેર્યું હતું કે, “અભિયાન દુનિયાભરના યુવાનો પાસેથી આદર્શો માટે વૈશ્વિક કટિબદ્ધતા મેળવવા ઇચ્છે છે, જેઓ પર્યાવરણ પ્રત્યે સભાન જીવનને લઈને ઉત્સાહી છે. યુવા પેટીને તેમની આબોહવાલક્ષી કામગીરીઓ રજૂ કરવા પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે, જે તેમની ક્ષમતામાં રહીને પર્યાવરણ માટે જીવનશૈલીમાં પ્રદાન કરશે, જે પર્યાવરણને અનુકૂળ અને વિસ્તરણક્ષમ છે તથા વૈશ્વિક સ્તરે વહેંચી શકાય એવી સારી રીતો તરીકે ઉપયોગી બનશે.”

સ્ત્રોત:

- 1 <https://moef.gov.in/>
- 2 <https://static.pib.gov.in/>
- 3 <https://www.livemint.com/news/india/understanding-of-life-in-youth-can-influence-generations-to-be-pro-planet-people-environment-minister-11668435161304.html>

ભારતમાં પર્યાવરણને અનુકૂળ પરંપરાગત રીતો

ભારત દુનિયાભરમાં પોતાની વિવિધતા અને સમૃદ્ધ સંસ્કૃતિ માટે પ્રસિદ્ધ છે. સદીઓ જૂની પરંપરાઓ અને રીતિરિવાજો પ્રકૃતિ સાથે સુસંગત છે. પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી ભારતીય પરંપરાઓનું હંમેશા હાર્દ રહી છે. એની ફિલોસોફી અને એનાં મૂલ્યોએ પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી માટે હંમેશા માર્ગ મોકળો કર્યો છે. લાંબા સમયથી ઔદ્યોગિકીકરણ અને શહેરીકરણે આપણા જીવનની રીતને બદલી હોવા છતાં ગ્લોબલ વોર્મિંગ અને આબોહવાના પરિવર્તનના સ્વરૂપમાં એની માઠી અસરોને કારણે પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી અપનાવવા વૈશ્વિક અભિયાન ચાલી રહ્યું છે. આ પ્રકરણ ભારતમાં પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલીની પરંપરાગત રીતો પર પ્રકાશ ફેંકે છે.

ભોજનની રીતો:

ભારત એવા થોડા દેશો પૈકીનો એક છે, જ્યાં લોકો પોતાના હાથથી ભોજન કરે છે. હાથથી ભોજન કરવાની આ પરંપરાગત રીત અનેક ફાયદા ધરાવે છે, જેમ કે આ વધારે પડતાં ભોજનને અટકાવે છે, પાચનક્રિયા સુધારે છે અને પેટમાં સારાં બેક્ટેરિયાનો સંગ્રહ થાય છે. એનાથી શરીરને સંતોષ થવાની સાથે મનને પણ જરૂરી ઊર્જા મળે છે. શરૂઆતના દિવસો દરમિયાન ઘણી વાર ભોજન કેળાના પાન કે પતરાળાં પર પીરસવામાં આવતું હતું. પ્લેટ કે થાળી તરીકે આ પાનનો ઉપયોગ પર્યાવરણને અનુકૂળ છે તથા હાથથી ભોજન કરવાથી કટલરીનો ઉપયોગ ઘટે છે. એક વાર ઉપયોગ થતી કટલરી પર્યાવરણ માટે એક ગંભીર જોખમ પેદા કરે છે, કારણ કે જમીન પર તેના ઢગલાં થાય છે અને એનો નાશ કરવો મુશ્કેલ છે.

વળી ખાદ્ય પદાર્થોને રેફ્રિજરેશન વિના (જેમાં વીજળીનો અતિ વપરાશ થાય છે) સૂર્યપ્રકાશમાં રાખવાની અથવા મીઠું/ ખાંડ/ લીંબુના રસ/ તેલમાં જાળવવાની રીત પણ છે. લેક્ટોબેસિલસ બેક્ટેરિયા સાથે વનસ્પતિ-આધારિત ખાદ્ય પદાર્થોને ઢાંકીને અથાણાનું વિજ્ઞાન ભોજનને જાળવવાની રીત

છે. ભારતીય ઘરોમાં વધેલા ખાદ્ય પદાર્થોનું ફરી સેવન તથા અન્ય ખાદ્ય પદાર્થો બનાવવા માટે તેનો ઉપયોગ થાય છે, જે ભોજનનો બગાડ અટકાવવાની શ્રેષ્ઠ રીત પણ છે. પૂર્વ અને દક્ષિણ ભારતના ઘણા વિસ્તારો ચોખાનું સેવન કરતો સમુદાય વસે છે. વધેલા ચોખાનો રાતોરાત આથો આવી જાય છે અને બીજા દિવસે સવારે મીઠું અને મુરખો ઉમેરીને નાસ્તા તરીકે સેવન થાય છે. એ જ રીતે ભારતના ઘણા વિસ્તારોમાં ઘઉંની બાકી રોટલીઓનો ઉપયોગ નાસ્તો બનાવવા કે ઘઉંની ખેડ બનાવવા થાય છે. રેફ્રિજરેશનના અભાવે દૂધ જેવા ખાદ્ય પદાર્થોને પનીર કે રીઝમાં ફેરવવામાં આવે છે તથા માખણ માંથી ઘી બનાવવામાં આવે છે. શાકભાજીની છાલોનો ઉપયોગ કરીને ચટણી બનાવવામાં આવે છે, જેથી ખાદ્ય પદાર્થનો બગાડ ઘટે છે.

ભારતીય ઘરોમાં બિનયાંત્રિક સાધનો સામાન્ય છે, જેમ કે માખણ ઉતારવા ઝરણી, વલોણું, ખરલ, સંચો, ખલ, દસ્તો, જેમાં વીજળીનો ઉપયોગ થતો નથી. પરિણામે વીજળીનો વપરાશ ઘટે છે. માટીના રાંધવાના પાત્રો, માટીના વાસણો અને માટીના ગોળાં પણ સામાન્ય રીતે જોવામાં આવે છે, જેમાં વીજળીની જરૂર પડતી નથી.

વસ્ત્રો:

ભારતમાં આબોહવાને અનુકૂળ માટે વસ્ત્રો પહેરવાની પરંપરા છે. વિવિધ વયજૂથના લોકો સિલાર્થ ન કરેલા વસ્ત્રનું એક કપડું પહેરી શકે છે અને પુરુષો-સ્ત્રીઓ સાડી/ ઘોતી/ પાઘડી પહેરે છે. ઊડીને આંખે વળોગે એવી ખાસિયત છે – કાપડની થેલીઓ, રૂમાલ, પોતું, પડદાં અને ટુકડાઓમાંથી થીંગડું બનાવવા જેવા નવા ઉત્પાદનોમાં કપડાંનો ઉપયોગ. મોટા ભાગના ભારતીય ઘરોમાં મોટાં બાળકોએ પહેરેલાં કપડાં નાનાં બાળકને પહેરાવવાની પરંપરા છે. દિવાળી જેવા તહેવારો દરમિયાન ગરીબ લોકોને વસ્ત્રો ભેટ આપવાનું (લગભગ દરેક સાધનસંપન્ન પરિવારોમાં) પણ અતિ સામાન્ય છે.

ખાદી જેવા વસ્ત્રો બનાવવા હાથસાળનો ઉપયોગ થાય છે અને કપાસ કાંતવા ચરખાનો ઉપયોગ થાય છે. હાથસાળ અને ચરખા બિનયાંત્રિક સાધનો છે, જે અશ્મિભૂત ઇંધણો પર નિર્ભર નથી એટલે કાર્બનનું ઉત્સર્જન કરતાં નથી. ટિશ્યૂ પેપરને બદલે હાથરૂમાલનો ઉપયોગ પર્યાવરણને અનુકૂળ રીતોમાંથી થોડી જાણીતી રીતો છે.

પર્યાવરણને અનુકૂળ પરંપરાગત મકાનો:

ભારતમાં પરંપરાગત મકાનનિર્માણ વ્યવસ્થા વાસ્તુશાસ્ત્ર તરીકે ઓળખાય છે, જે ડિઝાઇન, નક્શા, માપ, પાયાની તેયારી, જગ્યાની ગોઠવણ અને સ્થાનિક ભૂમિતિના વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતો પર કેન્દ્રિત છે અને આ માટે પંચતત્વો – જળ, વાયુ, અગ્નિ, ભૂમિ અને આકાશને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે. આ વ્યવસ્થા મુખ્યત્વે કુદરતી પ્રકાશ, સામસામે હવાઉજાસ તથા લોકોની સંપૂર્ણ જીવનશૈલી અને વેપારવાણિજ્યની રીતો પર કેન્દ્રિત છે. અગાઉ મકાનો કે ઇમારતોનું નિર્માણ ગારો, પથ્થર અને ગાયના છાણમાંથી થતો હતો, જે ઉષ્મા અવરોધક હતા અને અતિ ઠંડક આપતાં હતાં. આ કાચા મકાનોની છતો નાળિયેરના પાન, વાંસના પાન વગેરેમાંથી બનાવવામાં આવી હતી. ફર્નિચર કે રાચરચીલું લેન્ટાના કે વાંસમાંથી બનાવવામાં આવતું હતું.

વાસ્તુકળાના કેટલાંક જાણીતા નમૂનાઓમાં પર્વતીય ઢાળને આંશિક રીતે કાપીને બનાવેલા ઘણી દેવારી ઘરો, કેરળમાં, લંબચોરસ આકારની ડિઝાઇન અને ખુલ્લું આકાશ ધરાવતા આંગણા ધરાવતા નલુકેટ્ટી – ‘ચાર બ્લોક’, અરુણાચલ પ્રદેશ અને અસમમાં ભારે વરસાદની અસરથી રક્ષણ આપતા ઢાળ ધરાવતા ચાંગ ઘરો, રાજસ્થાનમાં સૂર્યપ્રકાશમાંથી ઉષ્માનું ઓછું શોષણ કરતાં છાપરા ધરાવતી અને સૂર્યાસ્ત પછી

શોષાયેલી ઉષ્માને વધુ સારી રીતે ફેલાવવી વધારે ખુલ્લી જગ્યા ધરાવતી એમ એકસાથે બે ઉદ્દેશ પાર પાડતી હવેલીઓ સામેલ છે. અગાઉ ભારતીય ઘરોમાં પશુચારા માટે તબેલા અને પક્ષીઓને ચણ નાંખવા ચબૂતરા જેવી પશુપંખીઓ માટે જગ્યાઓ ઊભી કરીને પ્રકૃતિ સાથે સહઅસ્તિત્વની નોંધપાત્ર લાક્ષણિકતા ધરાવતા હતા.

પવિત્ર વનરાજી (સેક્રેટ ગ્રોવ્સ):

પવિત્ર વનરાજી એ આદિકાળના જંગલની નિશાનીઓ છે, જેને કેટલાંક ગ્રામીણ સમુદાયો દેવીદેવતાઓના વાસ તરીકે જાળવે છે. આ સ્વૈચ્છિક રીતે વન સંરક્ષણ તથા સ્થાનિક સમુદાયો દ્વારા પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલીનું આદર્શ ઉદાહરણ છે. તેઓ જીવનરક્ષક દેવીદેવતાઓ ગણાય છે, જેમની ગ્રામીણજનો પૂજાઅર્ચના કરે છે. આ વિસ્તારોમાં ઘાસનું એક તણખતું તોડવું પણ અપશુકન ગણાય છે. આ પ્રકારની અતૂટ માન્યતાઓને કારણે વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિની કેટલીક દુર્લભ પ્રજાતિઓ અક્ષુણ્ણ અને સંરક્ષિત રહી છે. એનાથી કેરળ, કર્ણાટક, અસમ, મેઘાલય વગેરે જેવા દક્ષિણ અને પૂર્વ ભારતના રાજ્યોમાં કેટલીક સ્વદેશી પ્રજાતિઓને જાળવવામાં મદદ મળી છે.

ભારતીય ઘરોમાં સંપૂર્ણપણે કોઈ મૂલ્ય ન ધરાવતી ચીજવસ્તુઓ અથવા પોતાના વપરાશનો કાળ પૂર્ણ થયેલી ચીજવસ્તુઓનો વપરાશ પણ અન્ય ચીજવસ્તુઓ બનાવવામાં થાય છે. કેટલાંક ઉદાહરણો – કલરની બાલદીનો પાણી સંગ્રહ કરવા માટે ઉપયોગ, ઓશિકાના ક્વર/જૂનાં જીન્સનો કપડાંની થેલી તરીકે ઉપયોગ, ખાદ્ય સામગ્રીની બરછીનો અન્ય ચીજવસ્તુઓનો સંગ્રહ કરવા માટે ઉપયોગ, તૂટેલા સ્ટેન્ડનો ઉપયોગ પાત્રો મૂકવા માટે, તેલના ડબ્બાનો પ્લાન્ટર તરીકે ઉપયોગ, જૂનાં વસ્ત્રોનો ઉપયોગ ગોદડાં બનાવવા વગેરે. પ્રાચીન સમયથી ભારતીય પરંપરાઓ અને સંસ્કૃતિઓએ પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી અપનાવી છે. મોટા ભાગનાં રીતિરિવાજો અને રોજિંદી કામગીરીઓ પર્યાવરણને અનુકૂળ હતી, જે ચીજવસ્તુઓનાં ફરતાં ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપતી હતી અને તેમાં લઘુત્તમ કે ઓછામાં ઓછો બગાડ થતો હતો. એટલે આપણે આપણી સંસ્કૃતિના મૂળિયાં તરફ પરત ફરવાનો અને આપણાં રોજિંદા જીવનમાં પર્યાવરણને અનુકૂળ રીતોને ફરી સામેલ કરવાનો સમય આવી ગયો છે.

સ્ત્રોત :

- 1 <https://curiositysavestheplanet.com/sustainable-lessons-from-india-intro/>
- 2 <https://mediaindia.eu/culture/eco-friendly-practices-for-sustainable-environment/>
- 3 <https://www.tripoto.com/india/trips/wealth-of-age-old-traditional-wisdom-and-practices-in-india-which-has-tragically-disappeared-3b1ff1ea0a8073208>

પર્યાવરણલક્ષી વ્યક્તિગત કામગીરીઓ

વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩માં મિશન LiFE માગમાં પરિવર્તન લાવવાના પ્રથમ તબક્કામાં વ્યક્તિઓ, સમુદાયો અને સંસ્થાઓને તેમના રોજિંદા જીવનમાં પર્યાવરણને અનુકૂળ સરળ કામગીરીઓ (LiFE કાર્યો) અપનાવવા પ્રોત્સાહન આપવા ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે. પર્યાવરણલક્ષી વ્યક્તિગત LiFE કાર્યો નીચે મુજબ છે:

વીજળી/ઊર્જાની બચત

૧. LED બલ્બ/ ટ્યુબલાઇટનો ઉપયોગ કરો
૨. શક્ય હોય ત્યાં સુધી જાહેર પરિવહનનો ઉપયોગ કરો
૩. શક્ય હોય ત્યારે એલીવેટરને બદલે સીડીનો ઉપયોગ કરો
૪. રેડ લાઇટ અને રેલવે ક્રોસિંગ પર વાહનનું એન્જિન બંધ કરો
૫. નજીકમાં કે ટૂંકા અંતરે જવા સાયકલનો ઉપયોગ કરો
૬. વપરાશ થયા પછી સિંચાઈ પમ્પ બંધ કરો
૭. પેટ્રોલ/ ડિઝલના વાહનોને બદલે CNG/ EV વાહનનો ઉપયોગ કરો
૮. મિશ્રો અને સાથીદારો સાથે કારપૂલિંગનો ઉપયોગ કરો
૯. ઉચિત રીતે ગીઅર બદલો અને ગીઅર ન બદલો ત્યારે કલચ પરથી પગ દૂર રાખીને ડ્રાઇવિંગ કરો
૧૦. સોલર વોટર હીટર અને સોલર કૂકરનો ઉપયોગ કરો
૧૧. વપરાશ ન હોય ત્યારે પ્લગ પોઇન્ટમાંથી ઉપકરણ બંધ કરો
૧૨. રાંધવા અને વીજળીની જરૂરિયાતો માટે બાયોગેસનો ઉપયોગ કરો
૧૩. એર કન્ડિશનરનું તાપમાન ૨૪ ડિગ્રી જાળવો
૧૪. અન્ય પાત્રોમાં રાંધવાને બદલે પ્રેશર કૂકરનો ઉપયોગ કરો
૧૫. તમારા ઘરેકેટ્રોનિક ઉપકરણો ઊર્જાની બચત કરતાં મોડમાં રાખો
૧૬. અવારનવાર વપરાશ થતા ઉપકરણો માટે સ્માર્ટ સ્વિચનો ઉપયોગ કરો
૧૭. પાણી ઠંડુ કરવા મોટા માટીના પાત્રો સ્થાપિત કરો
૧૮. નિયમિતપણે ફિઝ કે ફ્રીઝર ડિફોસ્ટ કરો
૧૯. ટ્રેડમિલને બદલે બહાર દોડો

પાણીની બચત

૨૦. પાણીની ઓછી જરૂરિયાત ધરાવતા પાકોનું વાવેતર કરો
૨૧. અમૃત સરોવર યોજના મારફતે ગ્રામીણ જળાશયોના સિચાર્જમાં સહભાગી થાવ
૨૨. વેવિધ્યકરણ પાકનું વાવેતર કરો
૨૩. પાણી બચાવતી ટેકનોલોજીનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરો
૨૪. ઘર/ સ્કૂલ/ ઓફિસમાં વરસાદના પાણીનો સંચય કરવા સિસ્ટમ સ્થાપિત કરો
૨૫. શક્ય હોય ત્યાં નકામી ચીજવસ્તુઓ સાથે ટપક સિંચાઈ વ્યવસ્થાનો ઉપયોગ કરો
૨૬. શાકભાજી ઘોચેલા પાણીનો છોડવાને પાણી પીવડાવવા અને અન્ય કામ માટે ફરી ઉપયોગ કરો
૨૭. મોટા પાત્રો અને પેનને ઘોંટા અગાઉ સૂકવો
૨૮. વપરાશ ન થયેલા સંગ્રહ થયેલા પાણીને ફેંકો નહીં
૨૯. છોડને પાણી પીવડાવવા/ફ્લોર/વાહનો ધોવા હોઝ પાઇપને બદલે ડોલનો ઉપયોગ કરો
૩૦. ફ્લશ, નળ અને પાણીની પાઇપમાંથી લીકને બંધ કરો
૩૧. નળ, ફુવારા અને ટોઇલેટ ફ્લશ માટે પાણીનો અસરકારક ઉપયોગ કરતાં ફિક્ચર્સનો ઉપયોગ કરો
૩૨. પાણીના વપરાશ પર નિયમિત નજર રાખવા વોટર મીટર સ્થાપિત કરાવો
૩૩. વાસણો સાફ કરવા, છોડવાઓને પાણી પીવડાવવા વગેરે માટે છઝ/ઈમાંથી બહાર નીકળતા પાણીનો ફરી ઉપયોગ કરો
૩૪. વોટર પ્યોરિફિકેશન સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરો, જેમાં પાણીનો ઓછો બગાડ થાય છે
૩૫. વપરાશ ન કરવો હોય ત્યારે પાણીનો નળ બંધ કરો

સિંગલ-યુઝ પ્લાસ્ટિકનો વપરાશ ઘટાડવો

૩૬. ખરીદી કરવા પ્લાસ્ટિકની થેલીને બદલે કાપડની થેલીનો ઉપયોગ કરો
૩૭. શક્ય હોય ત્યાં તમારી પાણીની બોટલ લઈ જવી
૩૮. સંગ્રહ માટે કાચ/પ્લાસ્ટિકના પાત્રનો ફરી ઉપયોગ કરો
૩૯. શહેરો અને જળાશયો સ્વચ્છ કરવા સહભાગી થાવ અને એને પ્રોત્સાહન આપો
૪૦. મિલન સમારંભો અને કાર્યક્રમો દરમિયાન પર્યાવરણને અનુકૂળ કટલરીનો ઉપયોગ કરો
૪૧. સેનિટરી નેક્ડિને બદલે મેન્ટ્રુઅલ કપનો ઉપયોગ કરો
૪૨. શક્ય હોય ત્યાં નવા પ્લાસ્ટિકને બદલે વપરાશ થયેલા પ્લાસ્ટિકનો ઉપયોગ કરો
૪૩. સ્ટીલ/ફરી વાપરી શકાય તેવા પ્લાસ્ટિકના લંચ બોક્ષ અને પાણીની બોટલનો ઉપયોગ કરો
૪૪. વૈવિધ્ય કચરામાં પ્લાસ્ટિકના ટુકડાનું મિશ્રણ અટકાવવા દૂધ, છાશ વગેરે માટે વપરાયેલી પેકેજિંગ બેગને આંશિક રીતે કાપવી
૪૫. વાંસના દાંતણ અને લીમડાના કાંસકાનો ઉપયોગ કરો

પર્યાવરણને અનુકૂળ ખાદ્ય પદ્ધતિઓ અપનાવવી

૪૬. આંગણવાડી, મધ્યાહ્ન ભોજન દ્વારા ભોજનમાં બાજરીનો સમાવેશ કરો
૪૭. ઘરે નકામા ખાદ્ય પદાર્થોમાંથી ખાતર બનાવો
૪૮. ઘરે/સ્કૂલ/ઓફિસમાં કિચન ગાર્ડન/ટેરેસ ગાર્ડન બનાવો
૪૯. ગાયના છાણમાંથી સજીવ ખાતર બનાવવું અને ઉપયોગ કરો
૫૦. સ્થાનિક રીતે ઉત્પાદિત અને સિઝનલ ખાદ્ય પદાર્થો પસંદ કરો
૫૧. ભોજનનો બગાડ અટકાવવા અવારનવાર અને ઓછું ભોજન કરો

Always segregate the waste

કચરામાં ઘટાડો (સ્વચ્છતાની કામગીરી)

૫૨. પશુઓના છાણ, નકામા ભોજન અને કૃષિ કચરાનું જૈવિક ગેસ પ્લાન્ટમાં પ્રદાન કરો (ગોબર્ધન હેઠળ પ્રદાન થયેલા)
૫૩. ઘરે શુષ્ક અને ભીના કચરાને અલગ કરો
૫૪. ખાતર, છાણ અને પાન-ઘાસ માટે કૃષિલક્ષી અવશેષો, પશુઓના છાણનો ઉપયોગ કરો
૫૫. જૂનાં અખબારો અને મેગેઝિનને રિસાયકલ કરો અને ફરી ઉપયોગ કરો
૫૬. વપરાશ ન થયેલા, રાંધ્યા ન હોય એવા શાકભાજી અને બાકી વધેલું અન્ન પશુઓને ખવડાવો
૫૭. પ્રિન્ટરને ડબલ-સાઇડ પ્રિન્ટિંગ માટે ડિફોલ્ટ સેટ કરો
૫૮. જૂનાં ફર્નિચરને રિપેર કરાવો, ફરી ઉપયોગ કરો અને રિસાયકલ કરો
૫૯. રિસાયકલ થયેલા પેપરમાંથી બનેલા પેપરના ઉત્પાદનો ખરીદો
૬૦. જૂનાં વસ્ત્રો અને પુસ્તકોનું દાન કરો
૬૧. જળાશયો અને બાહેર જગ્યાઓમાં કચરાને ફેંકો નહીં
૬૨. બાહેર સ્થાનોને પાળતું પશુઓને શૌચક્રિયા ન કરવા દો

સ્વસ્થ જીવનશૈલી અપનાવવી

૬૩. પોષણ અને સ્વાસ્થ્ય માટે બાદું અનાજ, બાજરી ઓષધિઓ અને આયુર્વેદિક છોડવાનો ઉપયોગ કરો
૬૪. કુદરતી કે સજીવ ઉત્પાદનોનું સેવન પસંદ કરો
૬૫. સામુદાયિક સ્તરે જૈવવિવિધતા સંરક્ષણ શરૂ કરો
૬૬. ઘરમાં લીમડો, તુલસી, ગિલોય, કુદીનો, મીઠો લીમડો, અશ્વગંધા વગેરે જેવા ઓષધયુક્ત છોડવાનું વાવેતર કરો
૬૭. કુદરતી કે સજીવ ખેતી કરો
૬૮. પ્રદૂષણની અસર ઘટાડવા વૃક્ષોનું વાવેતર કરો
૬૯. વન્ય જીવોની ત્વચા, દાંત અને ફરમાંથી બનેલી ચીજવસ્તુઓ/સૂવેનિયર્સની ખરીદી ટાળો
૭૦. પશુઓના તબેલા, સામુદાયિક ભોજન અને કલોથ બેંકો બનાવો અને સ્વેચ્છિક સેવા આપો
૭૧. તમારા રહેણાક વિસ્તાર/સ્કૂલ/ઓફિસમાં ગ્રીન ક્લબ શરૂ કરો અને/અથવા તેમાં સામેલ થાવ

ઇ-વેસ્ટમાં ઘટાડો

૭૨. ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણોનો નિકાલ કરવાને બદલે રિપેર કરાવીને ફરી ઉપયોગ કરો
૭૩. નજીકના ઇ-રિસાઇકલિંગ યુનિટમાં ગેજેટ્સનો નિકાલ કરો
૭૪. રિચાર્જ કરી શકાય એવી લિથિયમ સેલનો ઉપયોગ કરો
૭૫. પેન ડ્રાઇવ/હાર્ડ ડ્રાઇવને બદલે ક્લાઉડ સ્ટોરેજનો ઉપયોગ કરો

ઈવેન્ટ્સ (ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર ૨૦૨૩)

ગાંધીનગરના સોનીપુર ગામમાં પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી, વપરાશ, સિંગલ-યુઝ પ્લાસ્ટિકની નુકસાનકારક અસરો અને પર્યાવરણના દુષ્ટ એટલે કે રિથિંગ, રિક્યુઝ, રિડ્યુસ, રિયુઝ, રિસાયકલ અને રિફર્મિશના મહત્વ પર સત્ર

સોનીપુરની પ્રાથમિક શાળામાં અગાઉથી ઉપયોગ થયેલી ચીજવસ્તુઓનું વિતરણ તથા પર્યાવરણને અનુકૂળ વપરાશ અને ઉત્પાદનનો વપરાશ વધારવા પ્રોત્સાહન આપવું

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, રાંધેખામાં ગ્રામીણ વ્યવસ્થાપન વિભાગમાં ‘બૂનાં અખબારોનો ઉપયોગ કરીને પેપર બેગ બનાવવા’ પર કાર્યશાળાનું આયોજન

અમદાવાદમાં રોટરી ક્લબ, આદર્શ રોપ્ટરના સભ્યો વચ્ચે પર્યાવરણને અનુકૂળ વપરાશ, કિચન ગાર્ડનિંગ, પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી, ખાતર, સિંગલ-યુઝ પ્લાસ્ટિકની નુકસાનકારક અસરો અને પર્યાવરણના અનેક ઇન્જના મહત્વ વિશે જાગૃતિ લાવવાનો કાર્યક્રમ

અમદાવાદના ન્યૂ વાસણામાં “ઘરે ખાતર બનાવવા” વિશે માર્ગદર્શન અને પર્યાવરણના ઇન્જના મહત્વ પર જાગૃતિ લાવવાની પ્રવૃત્તિનું આયોજન

આપ લે નો ઓટલો ગોહુલ આશ્રમ શાળા ગોતા, અમદાવાદ ખાતે ગીવ એન્ડ ટેક માટેનું પ્લેટફોર્મ ઉભું કરાવું

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, રાંધેજામાં ગ્રામીણ વ્યવસ્થાપન વિભાગના વિદ્યાર્થીઓને પર્યાવરણને અનુકૂળ વપરાશ, કિચન ગાર્ડનિંગ, પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી, ખાતર, સિંગલ-ચુગ્લ પ્લાસ્ટિકની નુકસાનકારક અસરો અને પર્યાવરણના દુષ્કારો મહત્વ વિશે જાગૃત કરવા કાર્યક્રમ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, રાંધેજામાં સીડ બોલ્સ બનાવવા પર કાર્યશાળાનું આયોજન, જેનું વિતરણ પર્યાવરણને અનુકૂળ ખાદ્ય ચીજવસ્તુઓને પ્રોત્સાહન આપવા લોકો વચ્ચે થયું હતું

પારુલ યુનિવર્સિટીના અમદાવાદ કેમ્પસમાં SDG લક્ષ્યાંકો, પર્યાવરણને અનુકૂળ વપરાશ અને ખાતર પર પ્રદર્શન અંગે સત્રનું આયોજન કરીને વિશ્વ ખાદ્ય દિવસની ઉજવણી

અમદાવાદની આશ્રમ શાળામાં ઘરે ખાતર બનાવવાની પદ્ધતિ પર પ્રદર્શન તથા પર્યાવરણના ઇ'જ, પર્યાવરણને અનુકૂળ વપરાશ, પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી અને ઘરે ખાદ્ય પદાર્થોનું વાવેતર કરવાના સૂચનો પર એક સત્રનું આયોજન

ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે જીવનશૈલીમાં પરિવર્તન: પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલી તરફ તમામ વયવૃથના લોકો દ્વારા કટિબદ્ધતા

અમદાવાદમાં CERC ની રચના હાઈ સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓ માટે CERC EIACP PC- RPના પ્રોગ્રામ ઓફિસર સુશ્રી દિવ્યા નામ્બૂથિરીએ "ઇકોલેબલ, પર્યાવરણને અનુકૂળ ઉત્પાદનો અને જીવનશૈલીના મહત્વ" પર એક સત્રનું આયોજન કર્યું

UNSUSTAINABLE PATTERNS

OF CONSUMPTION AND PRODUCTION ARE ROOT CAUSE OF

TRIPLE PLANETARY CRISES

CLIMATE CHANGE

BIODIVERSITY LOSS

POLLUTION

TOD MUCH FOOD IS BEING LOST OR WASTED IN EVERY COUNTRY EVERY DAY

13.3% OF THE WORLD'S FOOD IS LOST AFTER HARVESTING AND BEFORE REACHING RETAIL MARKETS

17% OF TOTAL FOOD IS WASTED AT THE CONSUMER LEVEL

OUR RELIANCE ON NATURAL RESOURCES IS INCREASING

RISING OVER 65% GLOBALLY FROM 2000 TO 2019

VAST MAJORITY OF THE WORLD'S ELECTRONIC WASTE IS NOT BEING SAFELY MANAGED

E-WASTE COLLECTION RATES (%)

THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS REPORT 2022: UNSTATS.UN.ORG/SDGS/REPORT/2022/

EIACP ના ટૂંકા નામે જાણીતી એન્વાયર્નમેન્ટલ ઇન્ફોર્મેશન, એવરેસ, કેપેસિટી બિલ્ડિંગ એન્ડ લાઇવલીહૂડ પ્રોગ્રામ જે અગાઉ ઇ એન્વાયર્નમેન્ટ ઇન્ફોર્મેશન સિસ્ટમ (ENVIS) નો અમલ છઠ્ઠી પંચવર્ષીય યોજનાના અંતમાં પર્યાવરણ, વન અને આબોહવામાં પરિવર્તન મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. નીતી નિર્ધારકો, નિર્ણય લેનારાઓ, વિજ્ઞાનીઓ, પર્યાવરણવિદો, સંશોધકો, શિક્ષણવિદો અને અન્ય હિતધારકોમાં એન્વાયર્નમેન્ટલ ઇન્ફોર્મેશન સિસ્ટમ, કોલેશન, સ્ટોરેજ, રીટ્રાઇવલ અને વિતરણ માટે તેનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો. પર્યાવરણ, વન અને આબોહવામાં પરિવર્તન મંત્રાલયે “એન્વાયર્નમેન્ટ લિટરસી-ઇકો લેબલિંગ અને ઇકો-ફ્રેન્ડલી પ્રોડક્ટ્સ” ની માહિતી એકત્ર અને વિતરિત કરવા કન્સ્યુમર એજ્યુકેશન એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર (CERC) અમદાવાદની પસંદગી કરી હતી. EIACP રિસોર્સ પાર્ટનરનો મુખ્ય હેતુ ઇકો પ્રોડક્ટ્સ, આંતરરાષ્ટ્રીય અને રાષ્ટ્રીય ઇકો લેબલિંગ પ્રોગ્રામ્સની માહિતી પ્રસાર કરવાનો છે.

સામયિકનાં મુદ્રક અને પ્રકાશક

પ્રોજેક્ટ કોઓર્ડિનેટર, CERC-EIACP પ્રોગ્રામ સેન્ટર, રિસોર્સ પાર્ટનર, કન્સ્યુમર એજ્યુકેશન એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર વતી

૮૦૧, આઠમો માળ, સાકાર ૨ બિલ્ડિંગ, એલિસબ્રીજ શોપિંગ સેન્ટરની પાછળ, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૬, ગુજરાત, ભારત ફોન: ૦૭૯-૬૮૧૮૧૬૦૦/૨૮/૨૮

cerc@cercindia.org
<cerc@cercindia.org>
http://www.cercenvis.nic.in/

@CERC.EIACP
@cerc_eiacp
@cerc_eiacp
@CERC-EIACP

અમને લખો: અમે તમારા અભિપ્રાય અને સૂચનોને આવકારીએ છીએ. આ મુદ્દે તમારા પ્રતિભાવ મોકલો. ઇકો પ્રોડક્ટ અને ઇકો લેબલિંગ અંગે આપનો યોગદાન આવકાર્ય છે

સૂચના

આ ન્યૂઝલેટરમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલી માહિતી CERC અથવા EIACP ના અભિપ્રાય રજૂ કરે તે જરૂરી નથી. અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલી તસવીરો અને વિષય વસ્તુ નો હેતુ ગૌણ સ્રોતમાંથી માહિતી પૂરી પાડવાનો છે.

મુદ્રણ

પ્રિન્ટ એક્સપ્રેસ, અમદાવાદ